

Messalina alakjának ábrázolása Tacitus *Annales*ében

Magdus Tamás

ELTE BTK Ókortörténeti Tanszék

tomimagdus@gmail.com

Tacitus egy igen érdekes és kettős szerepet foglal el a principátus történetírásában. A II. században írt *Annales*ében több mint egy évszázadra visszatekint a principátus rendszerére, olyan emberek uralmára, akik egyeduralkodók voltak és ezt köztársasági álcába bújtatták. Claudius császár esetében Tacitus egy olyan történetírói hagyományt dolgozott fel, amelyben a princepszet tudálékosnak, testileg és szellemileg fogyatékosnak, egyszóval uralkodásra alkalmatlannak állították be. Ezekben a Claudius uralkodásáról szóló fejezetekben egy házasságtörő, kapzsi, telhetetlen asszony a princeps felesége, Messalina és a hatalomért sóvárgó felszabadított rabszolgák határozzák meg az eseményeket.

A császár nem képes önálló fellépésre, passzív, manipulált és összezavarodott. A senatorok a női vágy egyszerű eszközeinek vagy talpnyalóknak vannak beállítva. Egyes szakirodalmak feltételezték, hogy ez az elbeszélés magában foglaló politikai helyzetet a szexuális dezinformációval burkolták, amelyet a megfelelő kritikai érzékkel lefejthetünk. Azonban ezt a másik irányból is megközelíthetjük.

Ha Messalina szavainak, motivációjának és cselekedeteinek értelmezésére teszünk kísérletet, akkor egy általános problémával találjuk szembe magunkat, az ókori művek szereplői a férfi szerzők retorikai stratégiáitól függenek. Különösen fontos lehet ez Messalina alakjának értelmezése szempontjából, mivel az ókori források nem feltétlenül megbízhatóak a szexuális magatartás terén. A házasságtörés és a szexuális kicsapongás az egyik legalapvetőbb közhely a politikai retorikában.

A római források következetlenségeit és logikai hibáit a szakirodalom ezektől megszabadulva egy olyan történetet állítanak össze, amely kielégíti a modern tárgyilagos igényeket. Előadásomban azt kívánom megvizsgálni, hogy milyen okok miatt alakulhatott ki a Messalináról alkotott negatív képzet és hogyan állítható párhuzamba és hogyan egészíti ki egymást az erős akarátú, befolyásos asszony leírása a gyenge, uralkodásra alkalmatlan Claudius ábrázolásával.